

GAVANALİZ 2023

2023, 006

GÖÇÜ KONTROL ETME VE ENTEGRASYONU İYİLEŞTİRME YASA TASARISI

Ebubekir Tavacı

Türk Diasporası Araştırmaları Merkezi (TÜDAM)

Ebubekir Tavacı

Lisans derecesini İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden 2016 yılında almıştır. Fransa'da Université Paris 1 Panthéon Sorbonne'da Siyaset Bilimi yüksek lisans programından 2021 yılında mezun olmuş ve aynı üniversitede aynı alanda doktora araştırmasına devam etmektedir. Avrupa Birliği göç politikaları, Türk diasporası ve Fransa'da göç gibi konular üzerine çalışmalar yapmaktadır.

Ebubekir Tavacı ebubekir.tavaci@gocvakfi.org

GÖÇÜ KONTROL ETME VE ENTEGRASYONU İYİLEŞTİRME YASA TASARISI

Ebubekir Tavacı

Göç meselesi uzun zamandır Fransa'nın gündemini işgal etmektedir. Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un bu konuya dair düzenleme yapılması talimatı vermesi üzerine bir yasa taslağı hazırlanıp ve Bakanlar Kuruluna 2023 başlarında sunulmuştu. Bu yasa taslağı, "Göçün kontrol edilmesi ve entegrasyonun iyileştirilmesi" ismiyle 1 Şubat 2023'te Bakanlar Kurulundaki onayın ardından Senato'ya gönderildi ve mart ayında Senato'da meclis yolculuğuna başlamış oldu.

Fransız yasama sisteminde milletvekilleri yasa teklifi, Bakanlar Kurulu yasa tasarısı teklif edebilmektedir. Bu metin daha sonra Senato ve Ulusal Mecliste komisyonların çalışmaları ile değişikliklere uğramaktadır. İlk mecliste yapılan değişikliklerin ardından ikinci meclise giden bir tasarı orada değişiklik yapılmadan onaylanırsa yasalaşabilmektedir. İki meclisin belli noktalarda farklı yaklaşması üzerine süreç başa dönerek iki meclisin aynı metin üzerinde uzlaştığı ana kadar devam etmektedir. Senato ve Ulusal Meclis aynı metin üzerinde uzlaştığı takdirde yasama gerçekleşmektedir.

Sivil toplum kuruluşları tarafından zaten birçok eleştiriye konu olan bu tasarı, mart ayı ortasındaki Senato Yasalar Komisyonu tarafından yapılan bir gözden geçirmenin ardından, aile birleşimine erişim koşullarının sertleştirilmesi veya oturma izni olmayanlar için tıbbi yardımın kaldırılması gibi bir dizi değişiklik eklenerek metnin bu ilk versiyonu daha da sertleştirildi.

Ancak süreç devam ederken, o dönem ülkenin gündemini belirleyen Emeklilik Reformu ve ona karşı yapılan grevlerden kaynaklı politik gerilimden ötürü bir

süreliliğine rafa kaldırıldı. Nisan ayında ise Başbakan Elisabeth Borne “böyle bir metne oy verecek çoğunluk olmadığını” gerekçe göstererek ilgili yasa taslağı ile ilgili parlamenter süreci sonbahara ertelemiştir. Sonbahara geldiğimizde, 5 Eylül 2023’te France Info’ya verdiği röportajda İçişleri Bakanı Darmanın, Kasım ayında Senato’daki sürecin yeniden başlayacağını, birkaç ay sonra da Ulusal Meclis’te görüşmelerin başlayacağını duyurdu¹. 24 Eylül tarihinde ise Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron basına verdiği demeçte bu düzenleme üzerine parlamentoda bir uzlaşmaya varılmasını dilediğini belirtti².

Okumakta olduğunuz analiz metni, göç ile ilgili yasa tasarısının getireceği temel değişiklikleri Ombudsmanın (Défenseur des droits) metne dair bildirdiği görüş ve sivil toplum kuruluşlarının eleştirileri çerçevesinde analiz etmeyi amaçlamaktadır.

FRANSA’NIN YENİ GÖÇ YASA TASARISININ İÇERİĞİ NEDİR? NELERİ DEĞİŞTİRİYOR?

Göçü kontrol etme ve entegrasyonu iyileştirme yasa tasarısının içeriğine baktığımızda karşımıza çıkan dört önemli başlık görmekteyiz³. Bunlar göçmenlerin çalışma hayatına dair düzenlemeler, entegrasyona dair düzenlemeler, sınır dışı etmeyi kolaylaştıran değişiklikler ve iltica başvuru süreçlerine dair değişikliklerdir.

İlk olarak, göçmenlerin çalışma hayatına dair değişiklikler içinde en çok dikkat çeken düzenleme olarak belirli meslekler için yasal göçü kolaylaştıracak bir oturma izni verilmesi planlandığı görülmektedir. İlgili değişikliğe göre, bazı ekonomik sektörlerin (yemek, inşaat vb.) karşılaştığı işgücü sıkıntısı sebebiyle, ihtiyaç olan mesleklerde çalışmak için bir yıllık özel bir oturma-çalışma izni getirilmektedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, Türk diasporasının Fransa’ya en yoğun olarak ekonomik katkı sağladığı sektörler olan inşaat ve yemek sektörlerinin bu şekilde özel bir prosedüre tabi tutulmasının Türk diasporası için olumlu bir sonuç doğurması muhtemeldir.

Bununla beraber hastaneler ve mediko-sosyal kuruluşlardaki iş gücü ihtiyaçlarını karşılamak için çok yıllık yeni bir “yetenek- tıp ve eczacılık meslekleri” oturma izni düzenlenerek Avrupa Birliği dışından gelecek doktorlar, diş hekimleri, ebeler ve

- 1 Loi immigration : Gérald Darmanin se dit prêt “au compromis” lors du débat sénatorial, URL : https://www.francetvinfo.fr/societe/immigration/info-franceinfo-loi-immigration-gerald-darmanin-dit-attendre-la-fin-des-elections-senatoriales-pour-reprendre-les-discussions-notamment-avec-lr_6-044972.html
- 2 “Je ne sais pas comment on sort de ce truc” : le désespoir du camp Macron sur la loi immigration, URL : <https://www.marianne.net/politique/macron/je-ne-sais-pas-comment-on-sort-de-ce-truc-le-desespoir-du-camp-macron-sur-la-loi-immigration>
- 3 Compte rendu du Conseil des ministres du 01 février 2023 , URL : <https://www.gouvernement.fr/conseil-des-ministres/compte-rendu-du-conseil-des-ministres-du-01-02-2023#88b5769c-86ab-4a04-9eb4-863f4c067bef-0>

eczacılar ile Fransa'nın bu konudaki ihtiyaçlarının karşılanması düşünülmektedir. Bu meslek alanlarındaki yabancı ülkelerde alınmış diplomaya sahip olanların Fransa'da bu meslekleri yapabilme ehliyetine sahip olmasına dair bir kolaylık da getirilerek bu izni verme yetkisi merkezden de yerele devredilerek bürokratik süreçlerin hızlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca iltica başvurusu yapanlara dair ilk altı ay çalışma yasağı kaldırılarak iltica başvurusunun yapıldığı andan itibaren çalışmalarının serbest bırakılması da is gücü ihtiyaçlarının karşılanması kapsamında yapılan düzenlemeler arasında bulunuyor. Son olarak yasadışı çalışmaya yönelik para cezalarının da arttırılması planlanmaktadır.

İkinci olarak yasa tasarısının entegrasyonu arttırmak başlığı altında ele aldığı düzenlemeler dikkat çekmektedir. Planlanan düzenlemeye göre ilk kez çok yıllık oturma izni için başvuran yabancılara, Fransızca konusunda asgari becerilere sahip olma koşulu getirilmektedir. İşverenlerin de yabancı çalışanlarına Fransızca eğitimi alma fırsatı sunmalarını öngören düzenleme, bu eğitim saatlerinin etkin çalışma süresi olarak kabul edileceğini de dile getirmektedir. Son yıllarda sıklıkla karşımıza çıkan "Cumhuriyet değerleri" ifadesi bu yasa tasarısında da kendine entegrasyon başlığı altında yer bulmaktadır. Buna göre, oturma izni başvurusunda bulunan tüm yabancıların, kişi özgürlüğü, ifade ve vicdan özgürlüğü, cinsiyet eşitliği vb. Cumhuriyet değerlerine saygı göstermeyi resmi olarak taahhüt etmesi gerekmektedir. Bununla beraber oturma izninin yenilenmemesi veya geri alınmasının sebepleri de genişletilerek bir kontrol mekanizması oluşturulmaktadır. Ayrıca, bazı uzun süreli izinlerin yenilenmesi için yılda altı ay Fransa'da fiilen kalma zorunluluğu getirilmesi de yine bu tasarı kapsamında planlanmaktadır.

Üçüncü olarak, "Göçün kontrol edilmesi ve entegrasyonun iyileştirilmesi" yasa tasarısının sınır dışı etmeyi kolaylaştıran düzenlemeleri öne çıkmaktadır. Tasarıdaki 25 maddenin neredeyse yarısının merkezinde bu konu yer almaktadır. İlk hedeflenen grup "on yıl veya daha fazla hapis cezası gerektiren suçlar ve suçlardan dolayı" hüküm giyen yabancılardır. Bu noktada hükümetin, yabancıların kamu düzenine, kamu güvenliğine veya devlet güvenliğine ciddi tehdit oluşturan eylemlerde bulunması durumunda Fransız topraklarını terk etme yükümlülüğü getiren kararlara karşı hukuki korumasının kapsamını daraltmak istediğini söyleyebiliriz. Bu düzenleme hayata geçirildiği takdirde, 20 yıldır Fransa'da bulunan, ailesi Fransa'da bulunan insanların dahi sınır dışı edilmesine imkân verecektir.

Son olarak iltica başlığına yönelik planlanan değişiklikleri incelediğimizde iltica başvurularına dair süreleri kısaltma amacı taşıdığını görmekteyiz. İltica mahkemelerinin yapısında yönelik bazı değişiklikler de öngören tasarı tek hakimli duruşmaların genelleştirilmesi uygulamasını getirerek iltica davalarında adaletin sağlanması ihtimalini düşürmektedir. Bununla beraber 16 yaşından küçük çocukların geri gönderme merkezlerinde tutulmasını engelleyecek hükümler barındıran yasa tasarısı maalesef 16-18 yaş aralığındaki çocukların bu merkezlerde kapalı tutulmasını

serbest bırakılmaktadır⁴.

OMBUDSMANIN VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ KONUYA DAİR GÖRÜŞÜ NEDİR?

Ombudsman tasarıya dair bildirdiği görüşünde belli eleştirileri dile getirmiştir⁵. Öncelikle yasa projesi için yapılan etki değerlendirme çalışmasının yetersiz olduğu dile getirilmiştir. Bununla beraber neden bu konuyu düzenlemek için yeni bir yasaya ihtiyaç duyulduğuna dair tatmin edici bir cevabın bulunmadığı da belirtilmiştir. Ombudsman, ilgili metnin güncel halinin göç meselesine hatalı hatta ayrımcı bir şekilde yaklaşıma sebep olma ihtimalinin üzerinde durarak bazı hükümlerinin temel hak ve hürriyetlere getireceği kısıtlamaların yerinde, gerekli ve ölçülü olup olmadığı konusunda soru işaretleri doğurabileceğini vurgulamaktadır.

1970'lerden bu yana yaklaşık otuz yasal reformun aynı hedefleri takip ettiğini belirten Ombudsman görüşü, özellikle de zaten son on yılda üç defa değişikliğe uğrayan yasal prosedürlerin yeniden değiştirilmesinin yaratacağı kafa karışıklığının getirebileceği olumsuz sonuçları dikkat çekmiştir. İdari kurumların üzerinde hali hazırda çok fazla iş yükü varken ilticaya dair başvuruların sürelerinin kısaltılması ile var olan aksak kamu hizmetinin de kötü etkilenebileceği belirtilmiştir. Bu durum, entegrasyonlarının temel şartı olmasına rağmen insanları idari istikrardan mahrum bırakmaktadır. Valilikten randevu alamayan yabancıların Ombudsmana başvurularında 2019-2022 yılları arasında %233 oranında artış olması yabancıların haklarına yönelik yapılan düzenlemelerin verimsizliğini göstermektedir. Ombudsman, yeni bir yasal reformun, kamu hizmetlerini daha da zorlaştırarak durumu kötüleştirme riski taşıdığına vurgu yapmıştır.

Kararlara itiraz sürelerinin kısaltılması ise temyiz hakkının sınırlanması olarak görülmüştür. Ayrıca, yabancıların Fransızca öğrenmelerini engelleyebilecek yaş, sağlık durumu, engellilik veya özel ekonomik hassasiyetle ilgili herhangi bir istisnanın yasa taslağı tarafından sağlanmamış olması da eleştirilere konu olmuştur. Son olarak, Ombudsman "kamu düzeni" kavramının içeriğinin belirsiz bırakıldığını belirterek "kamu düzeni" adına sınır dışı edilmelere karşı korumanın azaltıldığına dikkat çekmiştir.

Göç ve iltica konuları üzerine çalışmalar yapan Sivil Toplum Kuruluşlarının da ilgili

- 4 Projet de loi immigration : l'UNICEF France et 20 associations appellent à interdire définitivement l'enfermement administratif des enfants, URL : <https://www.unicef.fr/article/projet-de-loi-immigration-lunicef-france-et-20-associations-appellent-a-interdire-definitivement-lenfermement-administratif-des-enfants/>
- 5 Avis du Défenseur des droits n°23-02, URL : https://juridique.defenseurdesdroits.fr/doc_num.php?explnum_id=21582

taslağa birçok açıdan eleştirilerini yönelttiğini belirtmek gerekmektedir⁶. Sivil toplum kuruluşlarının eleştirileri iki temel nokta üzerinde yoğunlaşmaktadır. İlk olarak ülkeden sınır dışı etme önlemlerine fazlasıyla odaklanan yasa taslağı metni, yabancılar arasında hükümet tarafından istenmeyen kişiler olarak görülenleri kriminalize ettiğini ve sınır dışı etmeyi amaçladığını dile getirmektedirler. İkinci olarak ise, sivil toplum kuruluşları, “kamu düzenine yönelik tehdit” kavramının sınır dışı etmelere karşı zaten yetersiz olan korumaları ortadan kaldırmak için istismar edildiğine vurgu yapmaktadır.

SONUÇ

“Göçün kontrol edilmesi ve entegrasyonun iyileştirilmesi” yasa tasarısı 2023 yılı başında parlamenter surecine başlamış olsa da ülke gündeminin Emeklilik Reformuna karşı yapılan grevler tarafından meşgul edilmesi ile rafa kalkmıştı. Geçtiğimiz günlerde İçişleri Bakanının bu düzenlemenin bu yıl sonu yahut 2024 başında tamamlanacağını dile getirmesi ile yeniden gündeme gelmiştir. Ancak iktidar grubunun Ulusal Meclis’te yasayı geçirecek çoğunluğa sahip olmaması Hükümet üyelerinin bu açıklamalarının sağ ve aşırı sağ ile bir ittifakın sonucu olarak yasanın geçeceği şeklinde yorumlanmasına sebep olmaktadır. Sağ partilerin zaten göçmenler için yeterince zor olan koşulları daha da zorlaştıran bu tasarımı yetersiz bulduğu bilinmektedir. Özellikle sağ ağırlığa sahip senatodaki eklemeler de bu duruma bir delil olarak gösterilebilir. İlgili düzenlemelerin, Ulusal Meclisteki görüşmelerde göçmenler için daha da sertleşeceği öngörülmektedir.

6 Le projet de loi sur l’immigration, qui inquiète les ONG, entre en phase de concertation, URL : <https://www.france24.com/fr/france/20221121-le-projet-de-loi-sur-l-immigration-qui-inquiète-les-ong-entre-en-phase-de-concertation>

